

Pasaullnēs fantastikos Aukso fondas

Philip K. Dick

**AR ANDROIDAI SAPNUOJA
ELEKTRINES AVIS?**

Philip K. Dick
**AR ANDROIDAI SAPNUOJA
ELEKTRINES AVIS?**

Mokslinis fantastinis romanas ir apsakymai

KULTINIS AUTORIU!!!

KULTINIS ROMANAS!!!

Branduolinio karo nualintame ateities pasaulyje beveik neliko gyvūnų, todėl žmonės, negalėdami susitaikyti su tokia netektimi, gamina elektroninius jų pakaitalus. Rikas Dekardas irgi turi elektrinę avį, bet jai išlaikyti reikia daug pinigų. Tada ir pasklinda žinia apie nelegaliai Žemėn sugrįžusius androidus, kuriuos žūtbūt reikia sunaikinti...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
223 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Philip K. Dick - DO ANDROIDS DREAM OF ELECTRIC SHEEP?
New York, New American Library, 1970

Copyright © by Philip K. Dick, 1953, 1967, 1968.
Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2002
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

Turinys

KOLONIJA

MŪSŲ TĖVŲ TIKĖJIMAS

AR ANDROIDAI SAPNUOJA ELEKTRINES
AVIS?

AIŠKIAREGYS ŠARLATANŲ BŪRYJE???

Pastabos

AR ANDROIDAI SAPNUOJA ELEKTRINES AVIS?

*SAPNE TEBEREGIU, KAIP ŽENGLIA JIS PER PIEVĄ,
PAMĖKLIŠKĄ KŪNĄ VILGO RASA,
JĮ PERSMELKIA MANO DŽIUGI DAINA.*

Jeitsas

Oklendas

SULAUKĘS BEVEIK 200 METŲ VAKAR PADVĖSĖ VĖŽLYS, KURĮ TYRINĖTOJAS KAPITONAS KUKAS PADOVANOJO TONGOS KARALIUI 1777-AISIAIS METAIS.

GYVŪNAS, VARDU TU'IMALA, NUSIBAIGĖ KARALIŠKUOSE RŪMUOSE TONGOS SOSTINĖJE NUKU, ALOFOJE.

TONGOS GYVENTOJAI GARBINO VĖŽLĮ, JUO RŪPINOSI SPECIALIAI PASKIRTI PRIŽIŪRĖTOJAI. PRIEŠ KELERIUS METUS KRŪMYNUOSE KILĖS GAISRAS APAKINO GYVŪNĄ.

PER TONGOS RADIJO ŽINIAS PRANEŠTA, JOG TU'IMALOS KIAUTAS BUS ATIDUOTAS NAUJO-SIOS ZELANDIJOS OKLENDO MUZIEJUI.

Reuters, 1966

1

Riką Dekardą pabudino linksma elektros srovės bangėlė, plūstanti iš automatinio nuotaikos vargonų žadintuvo. Šiek tiek nustebeęs - jį visuomet apimdavo nuostaba, pakirdus be išankstinio įspėjimo - Dekardas išvirto iš lovos, pasikrapštė savo spalvotą pižamą ir pasiražė. Vis dar drybsanti lovoje jo žmona Irana pramerkė pilkas paniurusias akis, mirktelejo ir sudejavusi vėl užsimerkė.

- Nustatei pernelyg silpną lygį savo "Penfilde", - pasakė Rikas. - Aš pakeisiu jį stipresniu, ir tu pabusi...

- Nekišk nagų prie mano "Penfildo", - gaižiai atrėžė ji. - Aš *nenoriu* keltis.

Jis įsitaisė šalia žmonos, pasilenkė ir švelniai paaiškino:

- Jei įjungsi pakankamai aukštą srovę, tu džiaugsies, kad pabudai; čia ir yra visa esmė. C lygis padeda įveikti sąmonės slenkstį, bent jau man padėjo. - Puikiai nusiteikęs - *jo* nuotaikos vargonuose buvo nustatytas D lygis - Rikas draugiškai patapšnojo nuogą, blyškų žmonos petį.

- Patrauk savo purvinas faro rankas, -

pareiškė Irana.

- Aš nesu faras. - Jis suirzo, nors tokių pojūčių neprogramavo.

- Tu dar blogesnis, - neatsimerkdama atšovė ji. - Tu - policininkų samdomas žmogžudys.

- Gyvenime nesu nužudęs nė vieno žmogaus.

- Paūmėjęs susierzinimas virto atviru priešišku.

- Tik tuos vargšelius andrus, - tarstelėjo Irana.

- Nepastebėjau, kad bent kiek dvejojtum prieš išleisdama medžiotojo pinigus, jei tiktai kas nors patraukia tavo dėmesį. - Jis atsistojo ir nudrožė prie savo nuotaikos vargonų valdymo pulto. - Galėtum ir pataupyti, kad nusipirkę tikrą avį išmestume tą elektrinį pakaitalą, kurį laikome ant stogo. Nelemtą elektrinį gyvį... Aš plušu metų metus, norėdamas bent šį tą uždirbti. - Rikas stabtelėjo prie pulto nežinodamas, ką pasirinkti - ar talaminius raminančiuosius (kurie nuslopintų įniršį), ar talaminį stimuliatorių (kuris suteiktų pakankamai energijos, kad jis laimėtų ginčą).

- Jei užprogramuosi didesnę pykčio dozę, - pasakė Irana plačiai išplėtusi akis, - aš padarysiu tą patį. Nustatysiu maksimalų lygį, ir mes taip susipjausime, kad visi ligšioliniai ginčai

atrodys lyg nekalti pokalbiai. Išbandyk mane. - Ji skubiai pašoko, nulėkė prie savo nuotaikos vargonų valdymo pulto, kur stypsojo piktai dėbčiodama į vyrą, lūkuriuodama.

Rikas atsiduso ir pasidavė.

- Patikrinsiu savo dienos tvarką. - 2019-ųjų metų sausio trečiosios tvarkaraštis bylojo, kad jis privalės užsiprogramuoti profesinės elgsenos tipą. - Jei laikysiuos dienos tvarkės, - atsargiai tarstelėjo Rikas, - ar pažadi daryti tą patį? - kurį laiką valdymo pulto mygtukų nespaudė laukdamas, ką atsakys žmona.

- Šiandieną man numatyta šešių valandų savigraužos depresija, - atšovė ji.

- Kas? Kam tau prisireikė tokios programos? - tai prieštaravo pačiai nuotaikos vargonų esmei. - Nė nenutuokiau, kad galima ją įjungti, - paniuro Rikas.

- Vieną popietę sėdėjau kambaryje ir kaip visada žiūrėjau Basterį Draugelį ir jo bičiulius. Jau rengėsi pranešti kažkokias svarbias naujienas, kai pradėjo rodyti tą siaubingą reklamą, kurios taip nekenčiu. Na, žinai - "Gatvės prekybos švininį antkirkšnį". Vienai minutei išjungiau garsą ir išgirdau šį pastatą. Išgirdau... - ji skėstelėjo rankomis nepajėgdama rasti tinkamų

žodžių.

- Tuščius apartamentus, - įsiterpė Rikas, pats neretai klausydamasis jų naktimis, kai negalėdavo užmigti. Vis dėlto gyventojų tankio statistika teigė, kad šiame name buvo įsikūrę gana daug žmonių - pusantro individo viename bute, - turint omenyje dabartinio laikmečio problemas; prieš karą priemiesčiuose neretai galėdavai atrasti visiškai apleistus namus... Bent jau taip teko girdėti. Jis pats netikrino; kaip ir dauguma žmonių, nė kiek netroško ištirti, ar tokia informacija atitinka tiesą.

- Tuo metu, - tęsė Irana, - kai nutildžiau televizorių, buvau ką tik užprogramavusi 382-ąją nuotaiką. Nors suvokiau, kad girdžiu tuštumą, aš jos nejaučiau. Žinai, kaip iš pradžių sureagavau? Mane užvaldė džiaugsmas, jog turime "Penfildo" nuotaikos vargonus. Paskui supratau, kokia tai liguista būseną - kuo puikiausiai žinai apie gyvybės stoką ne tik šiame pastate, bet ir visur kitur, tačiau širdyje niekas nesukirba. Turbūt neįsivaizduoji, ką noriu pasakyti. Atvirai kalbant, manoma, jog tai pirmas psichinės ligos požymis - "atitinkamų pojūčių trūkumas". Todėl palikau televizoriaus garsą išjungtą, atsisėdau prie savo nuotaikos vargonų ir pradėjau eksperimentuoti. Galiausiai atradau

depresijos programą. - Įžūliame, tamsaus gymio Iranos veide atsispindėjo pasitenkinimas, tarsi ji būtų pasiekusi kažką reikšmingo. - Įtraukiu ją į dienotvarkę dviem kartams per mėnesį. Pakankamai daug laiko jaučiuosi liūdna ir nusivylusi, kad pasilikome Žemėje, kai kiti, turintys daugiau proto, emigravo iš planetos. Ką pasakysi?

- O jei užsimanysi visiškai pasilikti užvaldyta tokios nuotaikos? - paprieštaravo Rikas. - Neviltis dėl realybės gali užsitęsti savaime.

- Depresijos programa tetrunka tris valandas - nuramino žmona. - Paskui automatiškai įsijungia A-481. Supratimas, jog ateitis žada beribes galimybes; nauja viltis...

- Aš esu išbandęs 481-ąją, - pertraukė Rikas. Suspaudęs mygtukų kombinaciją buvo mažiausiai tris kartus; šia programa jis pasiklioivė labiau negu bet kuria kita. - Paklausk. - Atsisėdęs ant lovos suspaudė jos rankas. - Išgyventi depresiją pavojinga netgi žinant, kad nuotaika automatiškai bus pakeista. Nekreipkime dėmesio į savo dienotvarkes. Kuriam laikui įsijungsime 104-ąją, paskui aš užsiprogramuosiu įprastą profesinę elgseną. Prieš išvykdamas į biurą užlipsiu ant stogo ir pažiūrėsiu, kaip sekasi mūsų aviai. O tu liksi namuose ir

galėsi praleisti laiką prie televizoriaus. - Jis paleido ilgus plonus žmonos pirštus ir išpėdino iš erdvaus kambario į svetainę, šiek tiek tebekvepiančią vakarykštėmis cigaretėmis. Pasilenkęs įjungė televizorių.

Iš miegamojo atsklido Iranos balsas.

- Kol nepapusryčiau, toji dėžė mane siutina.

- Užprogramuok 888-ąją, - pasiūlė Rikas, nušvitus ekranui. - Troškimą žiūrėti televizorių, kad ir ką per jį rodytų.

- Šiuo metu nenoriu nieko programuoti, - atsakė Irana.

- Tuomet įjunk 3-ąją.

- Aš negaliu įjungti programos, kuri taip stimuliuotų mano smegenų žievę, kad užsimanyčiau atitinkamos nuotaikos. Būtent jos ir nenoriu įjungti, nes tuomet užsigeisiu programuotis, ko nė kiek netrokštu daryti. Aš tenoriu sėdėti ant lovos ir spoksoji į grindis. - Dygus moters balsas pakilo keliomis natomis aukštyne, tarytum sustingusią sielą būtų prispaudusi instinktyvios, bemaž grynos inercijos našta, neleidžianti jai nė krustelėti.

Jis pagarsino televizorių, ir svetainę užliejo griausmingas Basterio Draugelio kriokimas.

- ...hei, hei, bičiuliai. Pats laikas šiandienos

orų prognozei. Monguzo palydovo duomenimis, iki vidurdienio padaugės radioaktyvių dulkių nuosėdų, bet vėliau jos pamažu išsisklaidys, tad visi, kurie keliaus laukan...

Šalia Riko išdygusi žmona su šiugždančiais plonais naktiniais išjungė televizorių.

- Gerai, pasiduodu - užsiprogramuosiu. Tap-siu, kuo tik nori. Jaučiuosi taip bjauriai, jog net sutiksiu iškęsti ekstazinę seksualinę palaimą. Po velnių, koks skirtumas?

- Aš pats parinksiu nuotaikas. - Rikas palydėjo ją į miegamąjį ir valdymo pulte aktyvavo 594-ąją programą: malonumą teikiančią supratimą, kad vyras išmano visas gyvenimo sritis kur kas geriau nei žmona. Savo nuotaikos vargonuose nureguliuo kūrybingą ir blaivų požiūrį į darbą, nors vargu ar to reikėjo; jis iš prigimties rimtai atlikdavo savo pareigas, neskatinamas dirbtinio "Penfildo" smegenų stimulatoriaus.

Rikas skubiai papusryčiavo - nemažai laiko prarado besiginčydamas su žmona - ir užsime-tęs ant pečių antiradioaktyvinį apsiaustą, prisi-tvirtinęs "Eidžeks" modelio švininius antkirkš-nius, patraukė laiptais aukštyn ant dengto stogo, kur "ganėsi" jo elektrinė avis. Puikus

naujausių technologijų pavyzdys vaizdavo pasitenkinimą gromuliuodamas žolę ir apgaudinėdamas kitus namo gyventojus.

Be abejo, ne vienas jų irgi laikė elektroninius gyvūnų pakaitalus. Tačiau Rikas niekuomet nekišo nosies į svetimus reikalus. Jo kaimynai taip pat nedegė noru išsiaiškinti, ar tai tikra avis. Kas gali būti nemandagiau? Paklausęs: "Ar jūsų avis tikra?", - žmogus parodytų savo prastą išsiauklėjimą daug atviriau nei pasiteiravęs kito piliečio, ar šio dantys, plaukai, vidiniai organai autentiški.

Šnerves nemaloniai kuteno rytinį orą teršiančios pilkos radioaktyvios dulkės. Rikas pagalvojo galįs užuosti mirties tvaiką. Pernelyg stipriai pasakyta, nusprendė vyriškis, žingsniuodamas link žemės sklypelio, kuris priklausė jam, kaip ir itin erdvus butas keliais aukštais žemiau. Paskutinio Pasaulinio Karo poveikis po truputį blėsta; pakirstieji radiacijos nugrimzdo į užmarštį prieš daugelį metų, o dabar tvyrančios dulkės tegali sutrikdyti išlikusių gyvųjų sąmonės veiklą arba įtakoti genetinius pokyčius. Nepaisant švininių antkirkšnių, sulig kiekviena diena, kurią praleisdavo Žemėje užuot emigravęs į kolonijas, jo kūnan prasismelkdavo vis daugiau radioaktyvių teršalų. Anot kasmėnesi-

nių medicininių patikrinimų, ypatingos žalos toji bjaurastis Rikui nepadarė: jis tebebuvo pajėgus turėti atžalų, bent jau tiek, kiek leidžia įstatymai. Žinoma, bet kuriuo momentu San Francisko policijos departamento gydytojai gali pranešti visiškai kitokias naujienas. Laikui bėgant, informacinius šaltinius užplūsdavo raginimai atsikratyti visur esančių dulkių. Pastaruoju metu plakatuose, televizijos reklamose, vyriausybinėse brošiūrose puikavosi réksmingas šūkis: "Emigruokite arba degeneruokite! Jūs galite pasirinkti!" Tai jau tikrai, pamanė Rikas, atidaręs nedidelės ganyklos vartus ir žvilgtelėjęs į savo elektrinę avį. Bet aš negaliu emigruoti, priminė sau. Dėl darbo.

Su juo pasisveikino kaimynas Bilis Barboras, gretimo žemės sklypo savininkas. Kaip ir Rikas, prieš iškeliaudamas į darbą, jis užsuko patikrinti savo augintinio.

- Mano kumelė nėščia, - Barboro veidas džiaugsmingai spinduliavo. Kaimynas pamojo į didžiulį peršeroną, nieko neregįčiu žvilgsniu spoksantį tuštumon. - Ką pasakysite?....

AIŠKIAREGYS ŠARLATANŲ BŪRYJE???

Filipas Kindredas Dikas, vienas žymiausių XXa. rašytojų fantastų, gimė kartu su savo sesute dvyne Džeine Čikagoje 1928m. gruodžio 16d. Tačiau nepraėjus nė pusantrų metų Džeinė mirė, o ir pats Filipas, sunkiai susirgęs, tik per plauką išvengė tokios pačios lemties. Netrukus Dikų šeima persikėlė gyventi į Kaliforniją, tad būsimojo rašytojo vaikystė prabėgo San Franciske ir Berklyje. Dar besimokydamas vidurinėje mokykloje Filipas susižavėjo klasišine muzika bei filosofija. Nuo 1947-ųjų vidurio įsidarbino KSMO radijo stotyje klasikinės muzikos laidu vedėju. Dar po metų jau dirbo ir muzikos įrašų parduotuvėje. 1950-aisiais įstojo į Kalifornijos universitetą Berklyje, tačiau, užsikrėtęs pacifistinėmis nuotaikomis, atsisakė lankyti karinio parengimo kursus ir buvo išmestas iš universiteto.

Pirmąjį savo mokslinį fantastinį apsakymą "Anapus driekiasi vubų kraštas" išspausdino 1952-ųjų liepą žurnale "Planet Story". Tais pačiais metais įvairiuose žurnaluose pasirodė

dar 3 jo apsakymai. Užtat 1953-aisiais Filipas Dikas paskelbė 28, o 1954-aisiais net 30 MF apsakymų iš visų 110 savo parašytų. Dar po metų išėjo ir pirmasis MF romanas "Saulės loterija". 1963-aisiais jo alternatyvinės istorijos romanui "Žmogus aukštoje pilyje" paskiriama prestižinė HUGO premija.

Filipas Dikas visa siela pasineria kūrybon ir iki 1970 metų parašo 27 MF romanus. Dauguma jų leidžiami gana solidžiais tiražais ir pelno rašytojui pasaulinę šlovę. (O kur dar 7 realistiniai romanai, visi, išskyrus vieną, deja, išspausdinti tik po autoriaus mirties.) Toks besaikis jėgų švaistymas, haliucinogeninių preparatų vartojimas, negalėjo neatsiliepti Diko sveikatai ir kūrybai. Beveik visą aštuntąjį dešimtmetį rašytoją vargino sunki depresija, galų gale išsivysčiusi į vadinamąją "Daugybinių asmenybių" negalią (Multiple Personality Disorder).

Reikėtų paminėti, kad F.Dikas buvo vedęs penkis kartus ir susilaukė dviejų dukterų bei sūnaus. Mirė rašytojas nuo insulto 1982 kovo 2 dieną. Palaidotas Fort Morgane, Kolorado valstijoje, greta savo mažylės sesers Džeinės.

Pagal Diko romaną "Ar androidai sapnuoja elektrines avis?" sukurtas pagarsėjęs filmas "Likvidatorius" (1982), kuriame pagrindinį vaid-

menį atliko Harisonas Fordas. Nemažiau garsus yra ir filmas "Viską prisiminti" (1990) su Arnoldu Švarcnegeriu, taip pat pastatytas vieno F.Diko apsakymo motyvais.

Pagerbiant žymųjį rašytoją 1982-aisiais įsteigta Filipo K. Diko vardo premija, skiriama geriausiam metų MF romanui, išspausdintam minkštais viršeliais. (Dauguma rašytojo romanų iš pradžių buvo išleisti minkštais viršeliais ir tik po mirties pakartoti prestižiniais "hardcoveriais", t.y. kietais viršeliais.)

Filipo Diko kūrybą aukštai vertino tokie garsūs Anglijos bei JAV rašytojai fantastai kaip R.Zelazny, B.W.Aldiss, J.Bruner, N.Spinrad. O genialus lenkų mąstytojas Stanislavas Lemas, ne itin palankiai atsiliepiantis apie anglosakų MF, išvis pavadino F.Diką "aiškiaregiu šarlatanų būryje".

"Ar androidai sapnuoja elektrines avis?" jau antroji "Eridano" išleista F.Diko knyga. Pirmoji, "Ubikas" (PFAF 14t.), pasirodė dar 1994 metais.

Pastabos

- 1) Vidurių šiltinės salmonelė (lotyniškai).
- 2) Mirtis tikra, gyvenimas netikras - perfrazuotas lotyniškas posakis *Mors certa, hora mortis incerta* (Mirtis tikra, mirties valanda netikra).
- 3) "Kurjeris ir Aivsas" - Natanielio Kurjerio ir Džeimso Merito Aivso litografinė kompanija, įkurta Kurjerio 1835-aisiais, gaminusi graviūras, atspindinčias Amerikos istoriją, gyvenimą ir papročius.
- 4) Amžinybės požiūriu (lot.).